

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2024. január 11.*

„Előzetes döntéshozatal – Környezet – Aarhusi Egyezmény – A 9. cikk (3)–(5) bekezdése – Az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosítása – Ügyvédi iroda – Közigazgatási aktusok vitatására irányuló kereset – Elfogadhatóság – A nemzeti jog által előírt feltételek – A jogok vagy jogos érdekek sérelmének hiánya – A bírósági eljárások nem megfizethetetlen költsége – A költségek megosztása – Szempontok”

A C-252/22. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Curtea de Apel Târgu-Mureș (marosvásárhelyi ítélőtábla, Románia) a Bírósághoz 2022. április 8-án érkezett, 2022. február 16-i határozatával terjesztett elő

a **Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD**

és

a **Consiliul Județean Suceava,**

a **Președintele Consiliului Județean Suceava,**

az **Agencia pentru Protecția Mediului Bacău,**

a **Consiliul Local al Comunei Pojorâta**

között,

QP

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: C. Lycourgos tanácselnök, O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot (előadó), S. Rodin és L. S. Rossi bírák,

főtanácsnok: L. Medina,

hivatalvezető: R. Șereș tanácsos,

* Az eljárás nyelve: román.

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2023. május 4-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD képviselőjében D. Ionescu, P. F. Plopeanu és I. Stoia avocați,
 - a Președintele Consiliului Județean Suceava és a Consiliul Județean Suceava képviselőjében Y. Beșleagă és V. Stoica avocați,
 - az ír kormány képviselőjében M. Browne Chief State Solicitor, A. Joyce és M. Tierney, meghatalmazotti minőségben, segítők: B. Foley és D. McGrath SC, E. Burke-Murphy BL,
 - a lengyel kormány képviselőjében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,
 - az Európai Bizottság képviselőjében G. Gattinara és M. Ioan, meghatalmazotti minőségben,
- a főtanácsnok indítványának a 2023. július 13-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én aláírt, és az Európai Közösség nevében a 2005. február 17-i 2005/370/EK tanácsi határozattal (HL 2005. L 124., 1. o.) jóváhagyott egyezmény (a továbbiakban: Aarhusi Egyezmény) 2. cikke (4) bekezdésének, valamint 9. cikke (3)–(5) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.
- 2 Ezt a kérelmet a Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD, egy román jog szerint létrehozott ügyvédi iroda (a továbbiakban: AB & CD) és különböző állami hatóságok között az ez utóbbiak által a pojarâti (Románia) hulladéklerakó építésével kapcsolatban elfogadott közigazgatási aktusok, azaz a 2009. szeptember 16-i szabályozási terv és a 2012. október 3-i építési engedély jogszerűsége tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

A nemzetközi jog

- 3 Az Aarhusi egyezmény „Meghatározások” című 2. cikke a (4) és (5) bekezdésében előírja:

„(4) »A nyilvánosság« jelentése egy vagy több természetes vagy jogi személy, továbbá a nemzeti joggal vagy gyakorlattal összhangban azok szövetségei, szervezetei és csoportjai.

(5) Az »érintett nyilvánosság« jelenti a nyilvánosság azon részét, amelyet a környezeti döntéshozatal befolyásol, vagy valószínűleg befolyásol, vagy ahhoz érdeke fűződik; jelen

meghatározásban a környezet védelmét elősegítő és a nemzeti jogban foglalt követelményeknek megfelelő, nem kormányzati szervezeteket érdekelt szervezeteknek kell tekinteni.”

4 Az Aarhusi Egyezmény 3. cikkének (8) bekezdése kimondja:

„Valamennyi Fél biztosítja, hogy ezen Egyezmény rendelkezéseivel összhangban jogait gyakorló személyeket nem büntetik, nem üldözik és semmilyen más módon nem zaklatják a részvételük miatt. Ezen rendelkezés a nemzeti bíróságok azon hatáskörére nem vonatkozik, melynek keretében ésszerű költségviselési kötelezettséget állapítanak meg a bírósági eljárásokban.”

5 Az Aarhusi Egyezmény „Hozzáférés az igazságszolgáltatáshoz” című 9. cikke a (2)–(5) bekezdésében kimondja:

„(2) Valamennyi Fél, nemzeti jogszabályainak keretein belül, biztosítja az érintett nyilvánosság azon tagjai számára, akik

a) kellő érdekeltséggel bírnak a döntésben, vagy, alternatívan

b) jogaik sérülését állítják, amennyiben a Fél közigazgatási eljárási törvénye ennek fennállását előfeltételként szabja

a felülvizsgálati eljárás hozzáférhetőségét bíróság és/vagy más, a jogszabályok által kijelölt független és pártatlan testület előtt, hogy megtámadják bármely döntés, intézkedés vagy mulasztás anyagi vagy eljárási törvényességét, mely ütközik a 6. cikk rendelkezéseivel, és amennyiben a nemzeti jog így rendelkezik, a jelen Egyezmény más releváns rendelkezéseivel, nem csorbítva a 3. bekezdés érvényét.

A kellő érdek és a jogsérelem fogalmát a nemzeti jogszabályok követelményeivel, valamint azzal a céllal összhangban kell meghatározni, miszerint ezen Egyezmény hatálya alatt az érintett nyilvánosság kapjon széles körű hozzáférési lehetőséget az igazságszolgáltatáshoz. E célból a 2. cikk (5) bekezdésben írt követelményeknek megfelelő, nem kormányzati szervezet kellő érdekekkel rendelkezőnek minősül a fenti a) albekezdés céljára. Ugyanezen szervezetek a fenti b) albekezdésben megfogalmazott jogokkal rendelkező szervezeteknek minősülnek [helyesen: E szervezetek jogait a fenti b) pont alkalmazásában olyan jogoknak kell tekinteni, amelyek sérülhetnek].

[...]”

(3) A fenti (1) és (2) bekezdésben tárgyalt felülvizsgálati eljárások szabályainak csorbítása nélkül valamennyi Fél biztosítja, hogy a nyilvánosság azon tagjai számára, akik a nemzeti jogrendszerben lefektetett kritériumoknak, amennyiben vannak ilyenek, megfelelnek, a közigazgatási és bírói eljárásokhoz való hozzáférés biztosított legyen, hogy megtámadhassák magánszemélyek és hatóságok olyan lépéseit és mulasztásait, amelyek ellentmondanak a környezetre vonatkozó nemzeti jog rendelkezéseinek.

(4) Az (1) bekezdés kiegészítéseképpen és annak korlátozása nélkül, az (1), (2), és (3) bekezdésben jelzett eljárások elégséges és hatékony jogorvoslást kell, hogy biztosítsanak, többek között, amennyiben szükséges, a vitatott tevékenység felfüggesztése árán, méltányos, időszerű és nem kizáró módon költséges [helyesen: nem megfizethetetlenül költséges] eljárást követve. [...]

(5) A 9. cikk rendelkezései hatékonyságának további erősítése érdekében valamennyi Fél biztosítja a nyilvánosság tájékoztatását a közigazgatási és jogi felülvizsgálati eljárások hozzáférhetőségéről és megvizsgálja olyan megfelelő mechanizmusok létesítésének lehetőségét, amelyeknek keretében segítséget nyújtanának az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést akadályozó pénzügyi és egyéb korlátok elmozdításához vagy csökkentéséhez.”

A román jog

- 6 A Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (a polgári perrendtartásról szóló 134/2010. sz. törvény; *Monitorul Oficial al României*, I. rész, 2015. április 10-i 247. sz.) alapügyben alkalmazandó változatának (a továbbiakban: polgári perrendtartás) 56. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az állampolgári jogok gyakorlására jogosult személyek perelhetnek és perelhetők.

(2) A törvénynek megfelelően alapított szövetségek, társulások vagy más jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek azonban perelhetnek és perelhetők.

[...]”

- 7 A polgári perrendtartás 451. cikkének szövege a következő:

„(1) Az eljárási költségek körébe tartoznak a bélyegilletékek és az igazságügyi bélyegilletékek, az ügyvédi díjak, a 330. cikk (3) bekezdése alapján kirendelt igazságügyi és egyéb szakértők díjai, a tanúknak útiköltség címén vagy az eljárásban való részvételük miatti bevételkiesés címén járó összegek, az útiköltségek, és adott esetben a szállásköltségek, valamint bármely olyan más költség, amely az eljárás megfelelő lefolytatásához szükséges.

(2) A bíróság – döntését indokolva – hivatalból is csökkentheti a költségek ügyvédi díjnak megfelelő összegét, ha az ilyen díjak nyilvánvalóan aránytalanok a pertárgy értékéhez vagy az ügy összetettségéhez, illetve az ügyvéd által végzett munkához képest, figyelembe véve az adott ügy körülményeit is. A bíróság által hozott intézkedés nincs hatással az ügyvéd és ügyfele közötti kapcsolatra.

[...]

(4) A bélyegilleték és az igazságügyi bélyegilleték megfizetése, valamint a tanúnak az (1) bekezdés alapján fizetendő összegek megfizetése tekintetében azonban semmilyen költségcsökkentésre nem kerülhet sor.”

- 8 A polgári perrendtartás 452. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A költségviselésre kötelezést kérő félnek a törvényben meghatározott feltételek szerint legkésőbb az érdemi vita lezárásának időpontjában bizonyítania kell e költségek fennállását és mértékét.”

- 9 A polgári perrendtartás 453. cikke értelmében:

„(1) A bíróság a pervesztes felet kötelezi a pernyertes fél költségeinek viselésére, ha ez utóbbi ezt kéri.

(2) Részleges pernyertesség esetén a bíróság határozza meg, hogy az egyes felek milyen mértékben kötelezhetők a költségek viselésére. A bíróság adott esetben elrendelheti a költségek megosztását.”

- 10 A Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 (a közigazgatási peres eljárásról szóló 554/2004. sz. törvény; *Monitorul Oficial al României*, I. rész, 2004. december 7-i 1154. sz.) alapeljárásban hatályos változatának (a továbbiakban: közigazgatási peres eljárásról szóló törvény) 1. cikke előírja:

„(1) Bármely személy, aki úgy ítéli meg, hogy jogait vagy jogos érdekeit valamely hatóság közigazgatási aktus vagy valamely kérelemnek a törvény által előírt határidőn belüli kezelésének elmulasztása által megsértette, az illetékes közigazgatási bírósághoz fordulhat az aktus hatályon kívül helyezése, a hivatkozott jog vagy jogos érdek elismerése és az elszenvedett kár megtérítése céljából. A jogos érdek lehet magán- és közérdek is.

(2) Az a személy, akinek valamely jogát vagy jogos érdekét egyedi hatályú, más jogalanyok részére címzett közigazgatási aktussal megsértették, keresetet nyújthat be a közigazgatási bírósághoz.

[...]”

- 11 A közigazgatási peres eljárásról szóló törvény 2. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A jelen törvény alkalmazásában a következő meghatározások és kifejezések alatt az alábbiakat kell érteni:

[...]

- p) jogos magánérdek – egy bizonyos magatartás megkövetelésének lehetősége egy előrelátható jövőbeli alanyi jog érvényesítése érdekében;
- r) jogos közérdek – a jogrendszert és az alkotmányos demokráciát, a polgárok alapvető jogainak, szabadságainak és kötelezettségeinek biztosítását, a közösség szükségleteinek kielégítését, a hatóságok hatáskörének gyakorlását érintő érdek;
- s) érintett társadalmi szervezetek – azon nem kormányzati szervezetek, szakszervezetek, szövetségek, alapítványok és hasonlók, amelyek célja a polgárok különböző kategóriái jogainak védelme vagy adott esetben a közszolgáltatások megfelelő működése;

[...]”

- 12 A közigazgatási peres eljárásról szóló törvény 8. cikkének (1¹) bekezdése kimondja:

„A természetes személyek és a magánjog hatálya alá tartozó jogi személyek csak másodlagosan indíthatnak keresetet jogos közérdek védelme érdekében, amennyiben a jogos közérdek sérelme logikusan kapcsolódik az alanyi jog vagy a jogos magánérdek sérelméhez.”

- 13 A Statutul profesiei de avocat (az ügyvédi hivatásról szóló szabályzat; *Monitorul Oficial al României*, I. rész, 2011. december 3-i 898. sz.) 196. cikke (3) bekezdésének szövege a következő:

„A szakmai tevékenység gyakorlásából eredő jogviták esetében az ügyvédi iroda felperesként vagy alperesként akkor is eljárhat a perben, ha nem rendelkezik jogi személyiséggel.”

- 14 Az Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului (a környezetvédelemről szóló 195/2005. sz. sürgősségi kormányrendelet; *Monitorul Oficial al României*, I. rész, 2005. december 30-i 1196. sz.; a továbbiakban: 195/2005. sz. sürgősségi kormányrendelet) 20. cikkének (5) és (6) bekezdése értelmében:

„(5) A nyilvánosság az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférése a hatályos jogszabályok alapján történik.

(6) A környezet védelmét elősegítő nem kormányzati szervezetek jogosultak környezetvédelmi ügyekben bírósághoz fordulni és a környezetvédelmi jogvitákban eljárni.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 15 A Tribunalul Clujhoz (kolozsvári törvényszék, Románia) 2018 októberében benyújtott keresetében egy ügyvédi iroda, az AB & CD a román hatóságok által a pojarâti hulladéklerakó építésével kapcsolatban elfogadott különböző közigazgatási aktusok, azaz a 2009. szeptember 16-i szabályozási terv és a 2012. október 3-i építési engedély megsemmisítését kérte.
- 16 Keresetének alátámasztására az AB & CD többek között a román alkotmánynak az egészséges környezethez való jogra vonatkozó 35. cikkére, valamint a 195/2005. sz. sürgősségi kormányrendelet és a Hotărârea de Guvernului nr 1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe (a tervek és programok környezeti hatásvizsgálatai eljárásának létrehozataláról szóló 1076/2004. sz. kormányhatározat) több rendelkezésére hivatkozott, míg az alperesek azzal érveltek, hogy a szóban forgó hulladéklerakó megfelel a hulladéklerakókról szóló, 1999. április 26-i 1999/31/EK tanácsi irányelvből (HL 1999. L 182., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 4. kötet, 228. o.) eredő valamennyi műszaki követelménynek.
- 17 Egyébiránt az alperesek három elfogadhatatlansági kifogást terjesztettek elő.
- 18 Egyrészt a román jog értelmében az AB & CD nem rendelkezik jogi személyiséggel, és nem járhat el bírósági eljárásban, kivéve a szakmai tevékenységének gyakorlásából eredő jogvitákat, a jelen ügyben viszont nem ez a helyzet. Másrészt, mivel nem hivatkozott alanyi jogainak vagy jogos magánérdekeinek megsértésére, ezen ügyvéd iroda nem igazolta sem a kereshetőségi jogát, sem a szóban forgó közigazgatási aktusokkal szembeni eljáráshoz fűződő érdekét.
- 19 2019. február 7-i ítéletével a Tribunalul Cluj (kolozsvári törvényszék) elutasította az AB & CD perképességére vonatkozó elfogadhatatlansági kifogást. Ugyanakkor helyt adott a másik két elfogadhatatlansági kifogásnak, mert az AB & CD nem igazolta kereshetőségi jogát és az eljáráshoz fűződő érdekét. A közigazgatási peres eljárásról szóló törvényből következően ugyanis a felperes csak másodlagosan hivatkozhat a közérdekre, amennyiben a közérdek sérelme valamely alanyi jog vagy jogos magánérdek sérelméből következik. Márpedig az AB & CD mint ügyvédi iroda nem hivatkozott semmilyen jogos magánérdek megsértésére. Így az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy e két utóbbi kifogást együttesen vizsgálták meg, mivel az AB & CD nem rendelkezik kereshetőségi joggal, amennyiben jogos magánérdeket nem igazolt.

- 20 Az AB & CD fellebbezést nyújtott be a Curtea de Apel Clujhoz (kolozsvári ítélőtábla, Románia). A Consiliul Județean Suceava (szucsávai megyei tanács, Románia) csatlakozó fellebbezést nyújtott be a perképesség hiányára alapított elfogadhatatlansági kifogás elutasításának vitatása céljából.
- 21 Az Înalta Curte de Casație și Justiție (legfőbb semmítő- és ítélőszék, Románia) ítéletével, amely helyt adott a szucsávai megyei tanács arra irányuló kérelmének, hogy állapítsák meg a Curtea de Apel Cluj (kolozsvári ítélőtábla) hatáskörének hiányát, e fellebbezéseket a Curtea de Apel Târgu Mureșhez (marosvásárhelyi ítélőtábla, Románia), azaz a kérdést előterjesztő bírósághoz tették át.
- 22 Ez utóbbi rámutat, hogy a jelen ügyben köteles alkalmazni a 195/2005. sz. sürgősségi kormányrendelet 20. cikkét. E cikk (5) bekezdése értelmében a környezeti ügyekben az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés a „hatályos jogszabályok” alapján történik, míg az említett cikk (6) bekezdése értelmében a környezet védelmét elősegítő nem kormányzati szervezetek kereseteire különös szabályozás vonatkozik.
- 23 Nem vitatott, hogy az AB & CD-re az e szervezetekre vonatkozó szabályozás nem alkalmazható, és hogy következésképpen a szóban forgó közigazgatási aktusokkal szembeni keresetének elfogadhatóságát, és különösen azt a kérdést, hogy rendelkezik-e keresetőségi joggal, a közigazgatási peres eljárásról szóló törvény általános szabályaira tekintettel kell értékelni.
- 24 E törvényből következik, hogy a román jogalkotó „szubjektív” peres eljárás mellett döntött, ami azt jelenti, hogy a felperesnek először saját érdekre, vagyis az említett törvény 2. cikke (1) bekezdésének p) pontjában említett „jogos magánérdekre” kell hivatkoznia. A felperes csak ezt követően, az ilyen saját érdek fennállásának bizonyítását követően hivatkozhat „jogos közérdekre” is.
- 25 Ezzel szemben a 195/2005. sz. sürgősségi kormányrendelet 20. cikkének (6) bekezdése értelmében a környezet védelmét elősegítő nem kormányzati szervezetek nem kötelesek jogos magánérdeket igazolni, tehát objektív peres eljárás keretében hozzáférhetnek az igazságszolgáltatáshoz.
- 26 E rendelkezések összessége az Aarhusi Egyezmény 9. cikke (2) bekezdésének rendelkezéseit tükrözi, amely az „érintett nyilvánosság” igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést szabályozza, amely nyilvánosság ezen egyezmény 2. cikke (5) bekezdésének megfelelően „a nyilvánosság azon részét [jelenti], amelyet a környezeti döntéshozatal befolyásol, vagy valószínűleg befolyásol”.
- 27 Ebből következik, hogy keresetőségi jogának bizonyítása érdekében az AB & CD-nek igazolnia kellett volna jogos magánérdekét vagy a tevékenységi köréhez közvetlenül kapcsolódó jogi helyzet fennállását, bizonyítva, hogy a szóban forgó közigazgatási aktusok érintették őt.
- 28 A kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy egy környezetvédelmi tárgyú jogvitában egy ilyen követelmény megfelelh-e az uniós jognak, és különösen az Aarhusi Egyezmény 9. cikke (3) bekezdésének.
- 29 Egyébiránt e bíróság megállapítja, hogy az AB & CD-hez hasonló, jogi személyiséggel nem rendelkező ügyvédi irodák esetében az ügyvédi hivatásról szóló szabályzat 196. cikkének (3) bekezdése kizárólag a szakmai tevékenység gyakorlásából eredő jogvitákban ismeri el azt a jogot, hogy felperesként vagy alperesként perben járjanak el.

- 30 A jelen ügyben az AB & CD nem saját jogait, hanem a közérdeket és az irodát alkotó ügyvédek jogait ért sérelemre hivatkozott, azzal érvelve, hogy a pojoarátai hulladéklerakó jelentős hatást gyakorol ez utóbbiakra, és potenciálisan az érintett régióban élő személyek egészségére, valamint az idegenforgalomra. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (3) bekezdése keresetösségi jogot biztosít-e az AB & CD számára a szóban forgó közigazgatási aktusokkal szembeni keresetével összefüggésben.
- 31 Végül a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy az AB & CD azt állítja, hogy fennáll annak a veszélye, hogy megfizethetetlen költségeket rónak rá, és hogy a román jog nem teszi lehetővé számára, hogy előre lássa az esetlegesen általa viselendő összeget.
- 32 E tekintetben a polgári perrendtartás 451–453. cikke általános jelleggel szabályozza a költségek kérdését. Ezek közé tartoznak többek között az eljárási költségek és az ügyvédi díjak. A pereszes felet a pernyertes fél kérelmére kötelezni lehet a költségek viselésére. Abban az esetben, ha az ügyvédi díjak nyilvánvalóan aránytalanok az ügy összetettségéhez, illetve az ügyvéd által végzett munkához képest, az eljáró bíróság csökkentheti a költségek ügyvédi díjaknak megfelelő összegét.
- 33 A kérdést előterjesztő bíróság azt szeretné megállapítani, hogy a román jog e szabályai megfelelnek-e az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (4) bekezdésében előírt azon követelménynek, hogy a környezeti ügyekben a bírósági eljárások nem lehetnek megfizethetetlenül költségesek. Ezenkívül nem biztos, hogy a polgári perrendtartás 451–453. cikke elegendő kritériumot tartalmaz ahhoz, hogy egy magánszemély felmérhesse és előre lássa a magas eljárási költségeket.
- 34 E körülmények között a Curtea de Apel Târgu-Mureș (marosvásárhelyi ítélőtábla) ügy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1) Az [EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével] összefüggésben úgy kell-e értelmezni az Európai Unió Alapjogi Chartája [a továbbiakban: Charta] 47. cikkének első bekezdését, valamint az [Aarhusi Egyezmény] 9. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben ezen Egyezmény 2. cikkének (4) bekezdését, hogy a »nyilvánosság« fogalmába tartozik az ügyvédi irodához hasonló azon jogalany, amely nem a jogalany jogainak vagy érdekeinek, hanem természetes személyek – azaz az e szakmai szervezeti formába tartozó ügyvédek – jogainak és érdekeinek sérelmére hivatkozik, [valamint] hogy e jogalany az Egyezmény 2. cikkének (4) bekezdése értelmében a természetes személyek szövetség vagy szervezet útján eljáró csoportjához hasonlítható?
- 2) Az első kérdésre adott igenlő válasz esetén, tekintettel az Egyezmény 9. cikkének (3) bekezdésében foglalt célokra és az uniós jog által biztosított jogok hatékony bírói védelmének céljára, úgy kell-e értelmezni az Egyezmény 9. cikkének (3) bekezdését és – [az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével] összefüggésben – a [Charta 47. cikkének első és második bekezdését], hogy azokkal ellentétes az a nemzeti jogi rendelkezés, amely az ügyvédi irodának az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférését a saját érdek igazolásához vagy ahhoz a körülményhez köti, hogy az a kereset benyújtásával azon jogi helyzet védelmére törekszik, amely közvetlenül összefügg azzal a céllal, amelynek érdekében e szervezeti formát – a jelen esetben az ügyvédi irodát – létrehozták?

- 3) Az első és a második kérdésre adott igenlő válasz esetén vagy az e két kérdésre adott választól függetlenül, úgy kell-e értelmezni az Egyezmény 9. cikkének (3), (4) [és] [(5)] bekezdését, valamint – [az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével] összefüggésben – a [Charta 47. cikkének első és második bekezdését], hogy az a kifejezés, hogy az elégséges és hatékony jogorvoslat, így a bírósági határozat meghozatala is, »nem megfizethetetlenül költséges«, a pervesztes felet terhelő költségek korlátozására vonatkozó szabályokat és/vagy kritériumokat feltételez, abban az értelemben, hogy a nemzeti bíróságnak biztosítania kell annak a követelménynek a tiszteletben tartását, hogy az eljárás nem lehet megfizethetetlenül költséges, figyelembe véve mind a saját jogait megvédeni kívánó személy érdekeit, mind a környezetvédelemhez fűződő általános érdeket?”

A Bíróság előtti eljárás

- 35 A kérdést előterjesztő bíróság a Bíróság eljárási szabályzatának 105. cikke szerinti gyorsított előzetes döntéshozatali eljárás alkalmazását kérte a Bíróságtól, mivel a jogvita 2018. október 3. óta van folyamatban a nemzeti bíróságok előtt.
- 36 A Bíróság elnöke, az előadó bíró és a főtanácsnok meghallgatását követően 2022. június 10-i határozatával elutasította ezt a kérelmet. Az a körülmény ugyanis, hogy a kérdést előterjesztő bíróság köteles mindent megtenni az alapügy gyors rendezésének biztosítása érdekében, önmagában nem elegendő a gyorsított eljárás alkalmazásának igazolásához (lásd ebben az értelemben: a Bíróság elnökének 2017. július 31-i Mobit végzése, C-350/17 és C-351/17, EU:C:2017:626, 6. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságáról

- 37 Írásbeli észrevételeiben a Bizottság felvetette az előzetes döntéshozatal iránti kérelem egyértelműségével kapcsolatos kétségeit, mivel a kérdést előterjesztő bíróság hiányosan írta le az AB & CD által keresetének alátámasztása érdekében hivatkozott jogalapokat, valamint azokat a jogokat, amelyek e társaságot az uniós jog alapján megilletik.
- 38 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti bíróság által saját felelősségére meghatározott jogszabályi és ténybeli háttér alapján – amelynek helytállóságát a Bíróság nem vizsgálhatja – az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a Bíróság csak abban az esetben utasíthatja el, amennyiben nyilvánvaló, hogy az uniós jog értelmezése, amelyet a nemzeti bíróság kért, nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, illetve ha a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű, vagy a Bíróság nem rendelkezik azon ténybeli és jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a feltett kérdéseket hatékonyan megválaszolja (2023. május 25-i WertInvest Hotelbetrieb ítélet, C-575/21, EU:C:2023:425, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 39 Kérdéseivel az előterjesztő bíróság az Aarhusi Egyezmény értelmezését kéri a Bíróságtól, és különösen azt kívánja megtudni, hogy az AB & CD hivatkozhat-e az ezen egyezmény 9. cikkének (3) bekezdésében biztosított jogorvoslati jogra.

- 40 E rendelkezés értelmében „valamennyi Fél biztosítja, hogy a nyilvánosság azon tagjai számára, akik a nemzeti jogrendszerben lefektetett kritériumoknak, amennyiben vannak ilyenek, megfelelnek, a közigazgatási és bírói eljárásokhoz való hozzáférés biztosított legyen, hogy megtámadhassák magánszemélyek és hatóságok olyan lépéseit és mulasztásait, amelyek ellentmondanak a környezetre vonatkozó nemzeti jog rendelkezéseinek”.
- 41 Amint azt a főtanácsnok indítványa 32–34. pontjában kifejtette, az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy az alapjogvitában közigazgatási aktusok jogszerűségének a hulladéklerakók vonatkozásában az 1999/31 irányelvből eredő kötelezettségek fényében történő ellenőrzéséről van szó. Ebből következően e jogvita az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (3) bekezdése szerinti „környezetre vonatkozó nemzeti jog” betartására vonatkozik és e rendelkezés tárgyi hatálya alá tartozik (lásd ebben az értelemben: 2022. november 8-i Deutsche Umwelthilfe [Gépjárművek jóváhagyása] ítélet (C-873/19, EU:C:2022:857, 50., 56. és 58. pont).
- 42 Következésképpen a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadható.

A második kérdésről

- 43 Második kérdésével, amelyet elsőként kell vizsgálni, az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (3) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a környezet védelmét elősegítő nem kormányzati szervezeten kívüli jogalany csak akkor rendelkezik keresetösségi joggal olyan közigazgatási aktussal szemben, amelynek nem címzettje, ha jogos magánérdek vagy a tevékenységi köréhez közvetlenül kapcsolódó jogi helyzethez fűződő érdek megsértésére hivatkozik.
- 44 Előzetesen meg kell állapítani, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a közigazgatási peres eljárásról szóló törvény 1., 2. és 8. cikke értelmében a károsult személynek – akár természetes vagy magánjogi jogi személyről, akár társadalmi szervezetről van szó – saját érdek, azaz valamely jogos magánérdek megsértésére kell hivatkoznia. Ami konkrétan az olyan jogi személyiséggel nem rendelkező ügyvédi irodát illeti, mint az AB & CD, a kérdést előterjesztő bíróság az ügyvédi hivatásról szóló szabályzat 196. cikkének (3) bekezdésére is hivatkozik, amelynek értelmében az ilyen társaság kizárólag a tevékenységi köréhez közvetlenül kapcsolódó jogi helyzethez, azaz a szakmai tevékenység gyakorlásához kapcsolódó érdekek védelmében rendelkezik perképeséssel. Lényegében ilyen saját érdekekre hivatkozhatnak többek között a közigazgatási aktus által érintett vagy valószínűleg érintett személyek.
- 45 Ezenkívül a jogos magánérdekeket meg kell különböztetni a jogos közérdekektől. Ez utóbbiakra a felperes csak akkor hivatkozhat, ha elsődlegesen jogos magánérdeket igazol.
- 46 A környezetvédelem területén a 195/2005. sz. sürgősségi kormányrendelet 20. cikkének (6) bekezdése kivételt állapít meg ez utóbbi szabály alól a környezet védelmét elősegítő nem kormányzati szervezetek számára. E rendelkezés lehetővé teszi számukra, hogy elsődlegesen jogos közérdekre hivatkozzanak, anélkül hogy jogos magánérdeket kellene igazolniuk.
- 47 A jelen ügyben nem vitatott, hogy az AB & CD ügyvédi iroda, amely az alapeljárás felperese, nem tekinthető ilyen környezetvédelmi szervezetnek, következésképpen pedig a nemzeti jog értelmében a felperesek azon csoportjába tartozik, akik csak akkor rendelkeznek keresetösségi joggal, ha jogos magánérdeket igazolnak.

- 48 E tekintetben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből az is kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó közigazgatási aktusokkal, azaz a 2009. szeptember 16-i szabályozási tervvel és a 2012. október 3-i építési engedéllyel szemben benyújtott keresetében az AB & CD nem hivatkozott saját jogainak megsértésére, és különösen az is kitűnik, hogy nem igazolt sem jogos magánérdeket, sem tevékenységi köréhez közvetlenül kapcsolódó jogi helyzethez fűződő érdeket. Ebből következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság előtt nem rendelkezik keresetösségi joggal. A Bírósághoz benyújtott írásbeli észrevételek, valamint a 2023. május 4-i tárgyaláson tartott szóbeli előadások megerősítették, hogy sem ez az ügyvédi iroda, sem az azt alkotó személyek csoportja nem mutat konkrét kapcsolatot az alapügyben szóban forgó közigazgatási aktusokkal érintett projekttel, és hogy e személyek csoportja nem igazolta jogos magánérdek fennállását.
- 49 Ebbe az összefüggésbe kell helyezni a második kérdést, amellyel az előterjesztő bíróság azt kívánja meghatározni, hogy az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (3) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti jogi rendelkezés, amely a kereset elfogadhatóságát valamely jogos magánérdek igazolásától teszi függővé, és amelynek alkalmazása a jelen esetben az AB & CD által benyújtott kereset elfogadhatatlanságához vezetne.
- 50 Mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezésből, és különösen abból a tényből, hogy e rendelkezés értelmében az abban előírt jogorvoslati kérelmek bizonyos „kritériumoknak” vethetők alá, az következik, hogy a tagállamok, az e tekintetben számukra fenntartott mérlegelési jogkör keretében, eljárásjogi szabályokat határozhatnak meg azon feltételeket illetően, amelyeknek e jogorvoslati jogok gyakorlásához teljesülnie kell (2022. november 8-i Deutsche Umwelthilfe [Gépjárművek jóváhagyása] ítélet, C-873/19, EU:C:2022:857, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 51 Ami ezt követően e mérlegelési jogkör terjedelmét illeti, a Bíróság megállapította, hogy magának az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (3) bekezdése értelmében a tagállamok által a nemzeti jogban meghatározható kritériumok a jogorvoslati jog jogosultjai körének meghatározására vonatkoznak, nem pedig a jogorvoslat tárgyának meghatározására, mivel az a környezetre vonatkozó nemzeti jog rendelkezéseinek megsértésével kapcsolatos (lásd ebben az értelemben: 2022. november 8-i Deutsche Umwelthilfe [Gépjárművek jóváhagyása] ítélet, C-873/19, EU:C:2022:857, 64. pont).
- 52 Ezenkívül az Aarhusi Egyezmény által létrehozott rendszerben ezen egyezmény 9. cikkének (2) bekezdése jogorvoslati jogot biztosít az ezen egyezmény 6. cikkének hatálya alá tartozó aktusokkal szemben egy korlátozott személyi kör, azaz az említett egyezmény 2. cikkének (5) bekezdésében említett „érintett” nyilvánosság tagjai számára.
- 53 Az Aarhusi Egyezmény 9. cikke (3) bekezdésének hatálya szélesebb, mivel a jogi aktusok és határozatok tágabb kategóriájára vonatkozik, és általában a „nyilvánosság” tagjaihoz szól. Ezzel szemben e rendelkezés szélesebb mérlegelési jogkört biztosít a tagállamoknak akkor, amikor azokat a kritériumokat határozzák meg, amelyek lehetővé teszik a jogorvoslati jog e rendelkezésben előírt tényleges jogosultjainak a nyilvánosság összes tagja közül történő meghatározását (lásd ebben az értelemben: 2021. január 14-i Stichting Varkens in Nood és társai ítélet (C-826/18, EU:C:2021:7, 36., 37. és 62. pont).

- 54 Mindazonáltal, amint az a Bíróság ítélezési gyakorlatából kitűnik, az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (3) bekezdésében említett jogorvoslati jogot tényleges érvényesülésétől fosztaná meg, ha ilyen kritériumok felállításával a „nyilvánosság tagjainak” bizonyos kategóriáitól meg lehet tagadni a keresetindítás jogát (2021. január 14-i Stichting Varkens in Nood és társai ítélet, C-826/18, EU:C:2021:7, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat).
- 55 Végül a főtanácsnok indítványának 61. pontjában foglaltakhoz hasonlóan arra is rá kell mutatni, hogy az Egyesült Nemzetek Európai Gazdasági Bizottsága által közzétett, „Aarhusi Egyezmény, végrehajtási útmutató” című dokumentumból (2. kiadás, 2014.) kitűnik, hogy az ezen egyezményben részes felek „nem kötelesek arra, hogy az *actio popularis* rendszerét vezessék be a nemzeti jogukba, és így bárki vitathasson a környezethez kapcsolódó bármely határozatot, aktust vagy mulasztást”.
- 56 A jelen ügyben, amint az a jelen ítélet 44–46. pontjában megállapításra került, a közigazgatási peres eljárásról szóló törvény rendelkezései alapján a környezetvédelmi egyesületektől eltérő felperesek csak akkor rendelkeznek keresetelési joggal az olyan közigazgatási aktussal szemben, amelynek nem címzettjei, ha igazolják a saját „jogos magánérdeket”, ami különösen akkor áll fenn, ha az ilyen aktus érinti vagy valószínűleg érinti őket.
- 57 E tekintetben először is meg kell állapítani, hogy a román jog által előírt ezen feltétel a kereset tárgyának korlátozása nélkül lehetővé teszi az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (3) bekezdésében biztosított jogorvoslati jog tényleges jogosultjainak meghatározását.
- 58 Másodszor, nem az a helyzet, hogy az említett feltétel alkalmazásával a nyilvánosság tagjainak bizonyos „kategóriái” esetében ne lenne biztosítva a jogorvoslati jog. Ellenkezőleg, a jogos magánérdek igazolásának szükségessége csak azon személyek kereseteinek elfogadhatatlanságát vonja maga után, akik nem mutatnak konkrét kapcsolatot azzal a közigazgatási aktussal, amelyet meg szeretnének támadni. Így a román jogalkotó úgy kerülte el az *actio popularis* létrehozatalát, hogy az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést indokolatlanul korlátozta volna.
- 59 Ez utóbbi tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (2) bekezdését végrehajtó, az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 2011. december 13-i 2011/92/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2012. L 26., 1. o.) 11. cikkét illetően kimondta, hogy a nemzeti jogalkotónak lehetősége van arra, hogy azokat a jogokat, amelyek megsértésére valamely magánszemély hivatkozhat az e 11. cikk szerinti jogorvoslati eljárás keretében, kizárólag az alanyi jogokra, azaz az egyéni jogokra korlátozza (lásd ebben az értelemben: 2020. május 28-i Land Nordrhein-Westfalen ítélet, C-535/18, EU:C:2020:391, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat).
- 60 E megfontolások még inkább érvényesek az Aarhusi Egyezmény 9. cikke (3) bekezdésének végrehajtására. Amint az a jelen ítélet 53. pontjában megállapításra került, e rendelkezés szélesebb mérlegelési jogkört biztosít a tagállamoknak akkor, amikor azokat a kritériumokat határozzák meg, amelyek lehetővé teszik az e rendelkezésben előírt jogorvoslati jog tényleges jogosultjainak meghatározását, mint ezen egyezmény 9. cikke (2) bekezdésének végrehajtása során.
- 61 Harmadszor és utolsósorban, a jogos magánérdek igazolására vonatkozó feltétel nem alkalmazandó a román jog által elismert környezetvédelmi egyesületekre. E hatóságok anélkül tudják megvédeni a közérdeket, hogy bizonyítaniuk kellene, hogy személyükben érintettek.

- 62 E körülmények között meg kell állapítani – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatok fenntartása mellett –, hogy a jelen ítélet 50–55. pontjában megállapított követelményeknek láthatóan megfelel az a feltétel, amely a környezetvédelmi egyesületektől eltérő felpereseknek az olyan közigazgatási aktussal szembeni keresetösségi jogát, amelynek nem címzettjei, jogos magánérdek igazolásától teszi függővé.
- 63 A fentiek összességére tekintettel a második kérdésre azt kell válaszolni, hogy az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a környezet védelmét elősegítő nem kormányzati szervezeten kívüli jogalany csak akkor rendelkezik keresetösségi joggal olyan közigazgatási aktussal szemben, amelynek nem címzettje, ha jogos magánérdek vagy a tevékenységi köréhez közvetlenül kapcsolódó jogi helyzethez fűződő érdek megsértésére hivatkozik.

Az első kérdéstről

- 64 A jelen ügyben, amint az a jelen ítélet 47. pontjából kitűnik, nem vitatott, hogy az alapügyben szóban forgó közigazgatási aktusokkal szembeni kereset keretében az AB & CD-nek a keresetösségi jogának bizonyítása érdekében igazolnia kell a tevékenységi köréhez közvetlenül kapcsolódó jogi helyzethez fűződő érdeket, vagy az ezen irodát alkotó személyek csoportjaként jogos magánérdeket kell igazolnia.
- 65 Amint az a jelen ítélet 48. pontjában megállapításra került, az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy e kereset keretében sem az AB & CD, sem az azt alkotó személyek csoportja nem igazolt jogos magánérdeket, és hogy az AB & CD nem igazolt a tevékenységi köréhez közvetlenül kapcsolódó jogi helyzethez fűződő érdeket.
- 66 Ebből következik, hogy a második kérdésre adott válasza tekintettel már nem szükséges válaszolni az első kérdésre, amellyel az előterjesztő bíróság azt szeretné megállapítani, hogy az AB & CD a „nyilvánosság” fogalmába, azaz az Aarhusi Egyezmény 2. cikkének (4) bekezdésében említett személyek körébe tartozik-e, amely – a tagállamok által meghatározott feltételek tiszteletben tartása mellett – hivatkozhat az ezen egyezmény 9. cikkének (3) bekezdésében biztosított jogorvoslati jogra.

A harmadik kérdéstről

- 67 Harmadik kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (4) és (5) bekezdését a Charta 47. cikkével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy az arra vonatkozó követelmény tiszteletben tartásának biztosítása érdekében, hogy a bírósági eljárások nem lehetnek megfizethetetlenül költségesek, a környezeti jogvitában pervesztes felet a költségek viselésére való kötelezésről határozni hivatott bíróságnak figyelembe kell vennie e fél érdekét és a környezetvédelemhez fűződő közérdeket.
- 68 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy a jelen ítélet 41. pontjában megállapítást nyert, hogy az alapeljárás – az érdemét tekintve – az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (3) bekezdésében említett, környezetre vonatkozó nemzeti jog betartására vonatkozik, és így e rendelkezés tárgyi hatálya alá tartozik.

- 69 Ezenkívül a Bíróság már kimondta, hogy e cikk (4) bekezdése, amely azokat a jellemzőket – és különösen azt a jellemzőt, hogy e keresetek nem lehetnek megfizethetetlenül költségesek határozza meg pontosan, amelyekkel a kereseteknek rendelkezniük kell, az ugyanezen cikk (3) bekezdésében említett keresetekre kifejezetten alkalmazandó (2018. március 15-i North East Pylon Pressure Campaign és Sheehy ítélet, C-470/16, EU:C:2018:185, 48. pont).
- 70 Következésképpen, az Aarhusi Egyezmény által előírt azon követelményt, hogy egyes bírósági eljárások nem lehetnek megfizethetetlenül költségesek, úgy kell tekinteni, mint amely az olyan eljárásra is vonatkozik, mint az alapügy tárgyát képező eljárás, legalábbis annyiban, hogy az egy szabályozási tervet és egy építési engedélyt vitat, a környezetre vonatkozó nemzeti jogra támaszkodva (lásd analógia útján: 2018. március 15-i North East Pylon Pressure Campaign és Sheehy ítélet, C-470/16, EU:C:2018:185, 49. pont).
- 71 Pontosítani kell, hogy e követelmény az alapeljárás kimenetelétől függetlenül alkalmazandó, még akkor is, ha az alapeljárás felperesének keresetét a kereshetőségi jog vagy az eljáráshoz fűződő érdek hiánya miatt mint elfogadhatatlant elutasítják. Ez nem változtat ugyanis azon, hogy – amint arra a jelen ítélet 68. pontja emlékeztet – az alapeljárás az Aarhusi Egyezmény 9. cikke (3) bekezdésének tárgyi hatálya alá tartozik.
- 72 Az ügy érdemét tekintve emlékeztetni kell arra, hogy azon követelmény, hogy a környezeti ügyekben a bírósági eljárások nem lehetnek megfizethetetlenül költségesek, egyáltalán nem tiltja meg a nemzeti bíróságok számára azt, hogy a felperest bizonyos költségek viselésére kötelezzék. Ez kifejezetten kitűnik az Aarhusi Egyezmény 3. cikkének (8) bekezdéséből, amely pontosítja, hogy ezen rendelkezés a nemzeti bíróságok azon hatáskörére nem vonatkozik, melynek keretében észszerű költségviselési kötelezettséget állapítanak meg a bírósági eljárásokban (lásd ebben az értelemben: 2018. március 15-i North East Pylon Pressure Campaign és Sheehy ítélet, C-470/16, EU:C:2018:185, 60. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 73 Emlékeztetni kell arra is, hogy az a követelmény, hogy az eljárás nem lehet megfizethetetlenül költséges, a bírósági eljárásban való részvétel kapcsán felmerült valamennyi költségre vonatkozik, és hogy következőképpen a megfizethetetlenül költséges jelleget átfogóan kell értékelni, figyelembe véve az érintett fél által viselt költségek összességét (lásd analógia útján: 2013. április 11-i Edwards és Pallikaropoulos ítélet, C-260/11, EU:C:2013:221, 27. és 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 74 Ennek keretében szem előtt kell tartani mind a jogait védeni kívánó személy érdekeit, mind pedig a környezet védelméhez fűződő közérdeket. Ennek az értékelésnek ennél fogva nemcsak az érdekelt anyagi helyzetére kell vonatkoznia, hanem a költségek objektív elemzésén is kell nyugodnia, annál is inkább, mert a magánszemélyek és a szervezetek természetes módon hivatottak arra, hogy a környezet védelmében aktívan szerepet játsszanak. Ily módon az eljárási költség nem haladhatja meg az érdekelt fél anyagi lehetőségeit, és semmi esetre sem tűnhet objektíve észszerűtlennek (lásd analógia útján: 2013. április 11-i Edwards és Pallikaropoulos ítélet, C-260/11, EU:C:2013:221, 39. és 40. pont).
- 75 Egyébiránt a bíróság figyelembe veheti az adott felek helyzetét, a kérelmező pernyertességének észszerű esélyét, az ügy tétjének e kérelmező, illetve a környezet védelme számára képviselt fontosságát, a jogi kérdés és az alkalmazott eljárás bonyolultságát, valamint a különböző szakaszokban való jogorvoslat esetlegesen vakmerő jellegét (lásd analógia útján: 2013. április 11-i Edwards és Pallikaropoulos ítélet, C-260/11, EU:C:2013:221, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 76 Ami azon következményeket illeti, amelyeket a nemzeti bíróságnak az Aarhusi Egyezmény 9. cikke (4) bekezdésének ezen értelmezéséből le kell vonnia egy olyan peres eljárásban, mint az alapeljárás, emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezés nem tartalmaz olyan feltétlen és kellően pontosan meghatározott kötelezettséget, amely alkalmas lenne arra, hogy a magánszemélyek jogi helyzetére közvetlenül alkalmazható legyen, és hogy e rendelkezés következképpen nem rendelkezik közvetlen hatállyal (lásd ebben az értelemben: 2018. március 15-i North East Pylon Pressure Campaign és Sheehy ítélet, C-470/16, EU:C:2018:185, 52. és 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 77 Ugyanez vonatkozik ezen egyezmény 9. cikkének (5) bekezdésére, amennyiben előírja, hogy az említett egyezmény felei megvizsgálják olyan megfelelő mechanizmusok létesítésének lehetőségét, amelyeknek keretében segítséget nyújtanának az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést akadályozó pénzügyi és egyéb korlátok elmozdításához vagy csökkentéséhez (lásd ebben az értelemben: 2016. július 28-i Ordre des barreaux francophones et germanophone és társai ítélet, C-543/14, EU:C:2016:605, 55. pont).
- 78 Megjegyzendő azonban, hogy e rendelkezéseknek – bár nincs közvetlen hatályuk – az a céljuk, hogy lehetővé tegyék a környezet hatékony védelmét (2018. március 15-i North East Pylon Pressure Campaign és Sheehy ítélet, C-470/16, EU:C:2018:185, 53. pont).
- 79 Ezenkívül a „nem megfizethetetlenül költséges” eljárás követelménye a környezetvédelem terén a Charta 47. cikke értelmében vett hatékony jogorvoslat elvének és a tényleges érvényesülés azon elvének részét képezi, amely szerint az azon jogorvoslati kérelmekre vonatkozó eljárási szabályok, amelyek célja, hogy biztosítsák a jogalanyokat az uniós jog alapján megillető jogok védelmét, nem lehetnek olyanok, hogy gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézvé tegyék az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (2013. április 11-i Edwards és Pallikaropoulos ítélet, C-260/11, EU:C:2013:221, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 80 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben szereplő korlátozott információkra tekintettel a Bíróság nem tudja meghatározni, hogy a polgári perrendtartás 451–453. cikke, amely általános jelleggel szabályozza a költségek kérdését a román jogban, és amely látszólag alkalmazandó az alapeljárásban, mennyiben teszi lehetővé a kérdést előterjesztő bíróság számára, hogy átfogóan értékelje az érintett fél által viselt költségeket, és hogy a költségekről való határozathozatal során figyelembe vegye a jelen ítélet 74. és 75. pontjában említett szempontokat. Ezenkívül e bíróság a költségeknek csak egy részét, azaz az ügyvédi díjaknak megfelelő költségeket csökkentheti.
- 81 Amint azt lényegében a főtanácsnok indítványa 75. és 76. pontjában kifejtette, tekintettel arra, hogy a tagállamok az Aarhusi Egyezmény 9. cikke (4) bekezdésének végrehajtásával összefüggésben széles mérlegelési jogkörrel rendelkeznek, a környezetvédelmi peres eljárásokban felmerülő költségek nemzeti szabályozásbeli részletes meghatározásának hiánya önmagában nem tekinthető összeegyeztethetetlennek a nem megfizethetetlenül költséges eljárásra vonatkozó szabállyal. Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a román jogban létező mechanizmusok mennyiben felelnek meg az e 9. cikk (4) bekezdéséből eredő követelményeknek.
- 82 Ebben az összefüggésben emlékeztetni kell továbbá arra, hogy a hatékony bírói jogvédelem biztosítása érdekében akkor, amikor, mint a jelen ügyben, a nemzeti környezetvédelmi jog alkalmazásáról van szó, a kérdést előterjesztő bíróság feladata a belső eljárásjogot úgy értelmezni, hogy az, amennyire csak lehetséges, megfeleljen az Aarhusi Egyezmény 9. cikke (4) bekezdésében meghatározott célnak, és így a bírósági eljárások ne legyenek megfizethetetlenül költségesek (lásd

ebben az értelemben: 2011. március 8-i Lesoochranárske zoskupenie ítélet, C-240/09, EU:C:2011:125, 50. pont; 2018. március 15-i North East Pylon Pressure Campaign és Sheehy ítélet, C-470/16, EU:C:2018:185, 57. pont).

- 83 A fenti megfontolások összességére tekintettel a harmadik kérdésre azt kell válaszolni, hogy az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (4) és (5) bekezdését a Charta 47. cikkével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy az arra vonatkozó követelmény tiszteletben tartásának biztosítása érdekében, hogy a bírósági eljárások nem lehetnek megfizethetetlenül költségesek, a környezeti jogvitában pervesztes felet a költségek viselésére való kötelezésről határozni hivatott bíróságnak figyelembe kell vennie az adott ügy körülményei összességét, ideértve e fél érdekét és a környezetvédelemhez fűződő közérdeket.

A költségekről

- 84 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én aláírt, és az Európai Közösség nevében a 2005. február 17-i 2005/370/EK tanácsi határozattal jóváhagyott egyezmény 9. cikkének (3) bekezdését**

a következőképpen kell értelmezni:

azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a környezet védelmét elősegítő nem kormányzati szervezeten kívüli jogalany csak akkor rendelkezik keresetösségi joggal olyan közigazgatási aktussal szemben, amelynek nem címzettje, ha jogos magánérdek vagy a tevékenységi köréhez közvetlenül kapcsolódó jogi helyzethez fűződő érdek megsértésére hivatkozik.

- 2) **A környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én aláírt, és az Európai Közösség nevében a 2005/370 tanácsi határozattal jóváhagyott egyezmény 9. cikkének (4) és (5) bekezdését az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkével összefüggésben**

a következőképpen kell értelmezni:

az arra vonatkozó követelmény tiszteletben tartásának biztosítása érdekében, hogy a bírósági eljárások nem lehetnek megfizethetetlenül költségesek, a környezeti jogvitában pervesztes felet a költségek viselésére való kötelezésről határozni hivatott bíróságnak figyelembe kell vennie az adott ügy körülményei összességét, ideértve e fél érdekét és a környezetvédelemhez fűződő közérdeket.

Aláírások